

Nr 5.

Ankom till riksdagens kansli den 30 april 1935 kl. 1 e. m.

Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 5, i anledning av väckt motion angående införande av skyldighet för innehavare av apoteksprivilegium att vid viss ålder avgå med pension.

I en inom riksdagens andra kammare väckt, till dess andra tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 481, har herr *Osberg* föreslagit, att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att innehavare av apoteksprivilegium måtte förklaras vara skyldig avgå med pension från sitt privilegium vid fyllda 65 år. *Motionen.*

I fråga om motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet i behörig ordning inhämtat utlåtande från medicinalstyrelsen ävensom berett Apotekarsocieteten och Sveriges Farmaceutförbund tillfälle att inkomma med yttranden (se Bil. A—C). *Yttranden
över
motionen.*

För egen del får utskottet anföra följande: *Utskottet.*

Att innehavare av en så ansvarsfull och viktig befattning som apotekare under hela tiden för sin ämbetsutövning befinner sig vid full själslig och fysisk vigör är ett obestridligt samhällsintresse av ej ringa vikt. Med tanke på den ojämna fördelningen av inkomsterna och de därmed sammanhängande arbetsförhållandena föreligger säkerligen visst fog för åtgärder i syfte att ersätta äldre arbetskraft med yngre sådan, åtminstone beträffande de mindre, ofta isolerade apoteken på landsbygden. Till vad motionären framhållit i fråga om de obefordrade äldre farmaceuternas krav på att inom rimlig tid erhålla befordran till eget apotek kan utskottet giva sin anslutning.

Under senare år har emellertid en omfattande utredning inom socialdepartementet pågått, som bl. a. innefattat en reglering av de förhållanden, varpå motionären tagit sikte. Förslag till riksdagen i anledning av denna utredning lära vara att emotse inom den närmare framtiden.

Ehuru motionen enligt utskottets mening ej saknar visst fog, anser sig utskottet, som utgår från att de skilda intressen, som beröras av frågan, före framläggandet av omförmälda förslag beredas tillfälle att giva uttryck för sina synpunkter, icke böra i nu förevarande sammanhang förorda någon åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet får därför under återopande av det ovan anförda hemställa,

att förevarande motion, nr 481, icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 11 april 1935.

På utskottets vägnar:

ERNST ÅQVIST.

Närvarande: herrar Åqvist, Pettersson i Dahl, Cruse, Hansson i Vännäsby, Johansson i Hälleforsnäs*, Hansson i Hönö, Hansson i Örebro, Eriksson i Sandby, Westin* och Thorell*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Bilaga A 1.

Till Riksdagens andra kammarens andra tillfälliga utskott.

Genom beslut den 8 februari 1935 har Kungl. Maj:t anbefallt medicinalstyrelsen att till riksdagens andra kammarens andra tillfälliga utskott avgiva yttrande över en inom kammaren av herr Oscar Osberg väckt motion, nr 481, vari ifrågasättes införande av skyldighet för innehavare av apoteksprivilegium att mot pension vid 65 års ålder avstå sitt privilegium.

Medicinalstyrelsen, som innevarande dag till Kungl. Maj:t avgivit utlåtande över apotekssakkunnigas av år 1931 den 20 september 1934 framlagda betänkande, i vad detsamma avser bland annat frågan om sänkning av pensionsåldern för apoteksinnehavare, har funnit sakkunnigas förslag om nedsättning av pensionsåldern till 67 år vara antagbart. Under återopande av vad styrelsen därutinnan anför i sitt nyssnämnda utlåtande, varav transumt här bilägges, får styrelsen förklara sig för närvarande icke kunna tillstyrka genomförandet av den ytterligare sänkning av pensionsåldern, som motionären föreslagit.

Stockholm den 30 mars 1935.

EINAR EDÉN.

JOHN BYTTNER.

/ H. Westerlund.

Transumt.

Bilaga A 2.

Till Konungen.

Genom beslut den 25 oktober 1934 har Eders Kungl. Maj:t anbefallt medicinalstyrelsen bland annat att senast den 1 april 1935 — efter att hava berett apotekarsocieteten, Sveriges apotekarförbund och Sveriges farmaceutförbund tillfälle att yttra sig i ärendet — avgiva utlåtande över de delar av det av 1931 års apoteksakkunniga den 20 september 1934 avgivna betänkandet med utredning och förslag angående sänkning av läkemedelspriserna, revision av apoteksvarustadgan m. m., som icke behandlades av styrelsen i dess utlåtande den 15 januari 1935.

Kapitel XIII. Pensionsfrågor.

1) Sänkning av pensionsåldern för apoteksinnehavare.

Enligt brev den 31 december 1923 och den 26 november 1926 är pensionsåldern för apoteksinnehavare 70 år. Pensionen är å 6 000 kronor.

De sakkunniga förorda en nedsättning av pensionsåldern till 67 år med frist för 12 års innehav av senaste privilegiet, dock ej utöver 70 år.

Merkostnaderna vid sänkningen av pensionsåldern hava beräknats från och med den 1 januari 1936 till 229 000 kronor årligen. Personliga avgifter å tillhoppa 148 000 kronor (360 per år) skulle minska nyssnämnda merkostnad till 81 000 kronor. Om obefordrade legitimerade apotekare erhålla skyldighet att erlægga tilläggsavgift med 150 kronor per år utöver nu utgivna 108 kronor, skulle detta medföra en inkomst för pensionsfonden å 57 000 kronor, som reducerar merkostnaden till 24 000 kronor, vilka böra falla å fonden.

Medicinalstyrelsen anser ifrågavarande pensionsfråga synnerligen viktig, i all synnerhet som regleringen av personalfrågan därigenom underlättas. Det framställda förslaget synes vara antagbart. Det kommer ej heller att kosta pensionsfonden något mera väsentligt belopp. Apoteksinnehavares avgång bör lämpligast ske med månaden efter den, då pensionsåldern uppnåtts.

I anslutning till vad apotekarsammanslutningarna anfört vill medicinalstyrelsen tillstyrka, att övergångsbestämmelser rörande pensionsfrågorna göras mera i analogi med vad som stadgats beträffande statliga befattningshavares pension.

Stockholm den 30 mars 1935.

Underdånigst

Bilaga B.

Till Riksdagens andra kammars andra tillfälliga utskott.

Genom skrivelse den 7 februari 1935 har utskottet anhållit om yttrande av Apotekarsocietetens direktion över en av herr O. Osberg i riksdagens andra kammare väckt motion (nr 481), däri föreslagits, att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att innehavare av apoteksprivilegium må förklaras vara skyldig avgå med pension från sitt privilegium vid fyllda 65 år.

Det huvudsakligaste motivet till motionen torde hava varit hänsyn till de obefordrade farmaceuterna. Det talas nämligen på två ställen i motionen om »utbildat ungt folk, som vill ha utkomstmöjlighet». Motionären synes emellertid icke vara fullständigt informerad rörande rådande anställnings- och avlöningsförhållanden inom apoteksväsendet. Inträdet på apoteksbanan är strängt begränsat med hänsyn till förefintligt behov av personal, så att endast det antal sökande, som vid noggrann undersökning anses erforderligt, årligen antages såsom apotekslever. Den, som vunnit sådan anställning och befinnes lämplig för yrket, är praktiskt taget försörjd för framtiden. Vid arbetslöshet eller sjukdom utgår understöd från apotekarkårens ålders-tilläggskassa. De å apotek anställda farmaceuternas löner äro ingalunda lägre än de löner, som utgå till statsanställda med motsvarande utbildning. De äldre legitimerade apotekarna åtnjuta avlöning med belopp, som kan överstiga de inkomster, en del innehavare av mindre apotek kunna påräkna. Detta medför, att många legitimerade apotekare synas föredraga att konditionera, till dess de uppnått en sådan tjänstålder, att de omedelbart kunna erhålla privilegium å ett större apotek, framför att vid tidigare levnads-ålder söka privilegium å ett mindre sådant — något som i sin mån medverkar till den höga genomsnittliga befordringsåldern.

Motionären antyder i förbigående den föreliggande frågan om reglering av apoteksväsendet i riket men förklarar utan närmare motivering, att det ej är lämpligt att låta pensionsfrågan vänta i avvaktan på det stora regleringsspörsmålet. Han synes emellertid därvid aldeles bortse från, att pensionsfrågan i första hand är ett ekonomiskt spörsmål. Att, såsom motionären vill göra, uppdraga en jämförelse med statsanställdas pensionsförhållanden är omöjligt redan av den anledningen, att medan kostnaderna för en sänkning av pensionsåldern för statsanställd personal utan vidare kan bestridas genom allmänna skattemedel, en sänkning av pensionsåldern för apoteks-innehavare — vilka för övrigt i första hand måste anses såsom affärsidkare — helt och hållet måste bekostas av inkomsterna av apoteksväsendet.

Apotekssakkunniga hava i sitt år 1934 avgivna betänkande föreslagit en sänkning av pensionsåldern för apoteksinnehavare från 70 till 67 år. Kostnaderna för denna sänkning hava beräknats till ett årligt belopp av 229 000 kronor för all framtid, vilket belopp föreslagits skola täckas dels genom årliga avgifter av såväl befordrade som obefordrade apotekare, dels ock genom uttaxering från apoteken. I yttrande över sakkunnigas förslag har Apotekarsocietetens direktion anför, att ehuru enligt verkställd utredning en sänkning av pensionsåldern med 3 år skulle medföra endast omkring 0,8 års genomsnittlig tidigare befordran för de legitimerade apotekarna samt det kunde ifrågasättas, huruvida en så obetydlig nedsättning av befordrings-åldern uppvägs de kostnader, som vore förenade därmed, direktionen dock ansåge sig kunna i princip biträda detta förslag om nedsättning i pensions-

åldern. I sammanhang härmed har emellertid direktionen ansett sig icke kunna underlåta att framhålla, att varje nedsättning av pensionsåldern vore ägnad att försvåra genomförandet av en sänkning av läkemedelsprisen.

En genom direktionens försorg nu av aktuarien fil. lic. F. Malmqvist verkställd undersökning har givit vid handen, att en sänkning av pensionsåldern från 70 till 65 år skulle medföra en årlig kostnadsökning av omkring 700 000 kronor. Att, när frågan om sänkning av läkemedelsprisen just nu är föremål för prövning, utan sammanhang med en allmän reglering av apoteksväsendets organisation i övrigt besluta en åtgärd, som skulle medföra en så avsevärd årlig utgiftsökning för apoteksväsendet som den i motionen ifrågasatta sänkningen av pensionsåldern skulle innebära, synes vara uteslutet bl. a. av det skälet, att därigenom genomförandet av en del åtgärder, som eljest kunde befinnas möjliga, i syfte att nedbringa läkemedelspriserna, skulle kunna äventyras.

På grund av vad sålunda anförts får direktionen hemställa, att utskottet måtte föreslå riksdagen besluta, att den föreliggande motionen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Stockholm den 18 februari 1935.

Å APOTEKARSOCIETETENS DIREKTIONS VÄGNAR:

S. Gullström.

G. Afzelius.

Bilaga C.

Till Riksdagens andra kammars andra tillfälliga utskott.

I skrivelse den 7 februari 1935 har utskottet berett Sveriges farmaceutförbund tillfälle avgiva yttrande över en av herr Osberg väckt motion angående införande av skyldighet för innehavare av apoteksprivilegium att vid 65 års ålder avgå med pension.

Med tacksamt erkännande härav anhåller centralstyrelsen för Sveriges farmaceutförbund att i ärendet vördsamt få anföra följande.

Centralstyrelsen finner de av motionären som stöd för den föreslagna sänkningen av apoteksinnehavarnas pensionsålder framförda skälen till alla delar beaktansvärda och kan icke underlåta att i detta sammanhang understryka, att av apotekarsocietetens direktion till utskottet avgivet yttrande i samma angelägenhet i flera avseenden måste betecknas såsom vilseledande och stridande mot verkliga förhållandet. Utan att vilja ingå på ett närmare bemötande av ifrågavarande skrivelse anser sig centralstyrelsen dock böra tillrättalägga vissa av direktionen i skrivelsen berörda frågor. Centralstyrelsen vill sålunda påpeka, att en betydande arbetslöshet f. n. är rådande bland farmaceuterna, att en stor procent av dessa arbetslösa genom bestämmelserna i ålderstilläggs-kassans reglemente icke äro tillförsäkrade arbetslöshetsunderstöd samt att den nu rådande arbetslösheten torde komma att avsevärt ökas instundande höst, då ett stort antal vid farmaceutiska institutet studerande beräknas avlägga apotekarexamen. Enda botemedlet mot, att den av en ansvarslös överrekrytering åren närmast före utfärdandet av nu gäl-

lande rekryteringsbestämmelser (Kungl. Maj:ts kungörelse av den 18 oktober 1929) förorsakade arbetslösheten på apotekarbanan skall bliva varaktig under flera år framåt, synes vara en sänkning av apoteksinnehavarnas pensionsålder. När direktionen gör gällande, att den höga befordringsåldern på apotekarbanan i viss mån skulle vara beroende på det förhållandet, att en del farmaceuter föredraga att konditionera, tills de omedelbart kunna erhålla privilegium på ett större apotek, synes direktionen i sin iver att motarbeta en sänkt pensionsålder för apoteksinnehavare hava förbisett, att detta förhållande icke i någon mån inverkar på den genomsnittliga befordringsåldern, då ju i de påtalade fallen yngre farmaceuter få befordran tidigare, än de eljest skulle fått. Centralstyrelsen finner det vidare anmärkningsvärt, att direktionen i omsorgen om de egna intressena icke dragit sig för att efter bästa förmåga söka förgylla farmaceuternas anställningsvillkor. När man ordar om, att »de äldre legitimerade apotekarna åtnjuta avlöning med belopp, som kan överstiga de inkomster etc.» synes man i dessa undantagsfall icke hava tagit hänsyn till den för yrket gällande dyrortsgrupperingen. När vidare direktionen i detta sammanhang finner lämpligt att jämföra farmaceuternas löner med statsanställdas, vill centralstyrelsen kraftigt understryka, att en dylik jämförelse är totalt missvisande, då icke hänsyn tages till utbildningskostnaderna, tjänstetidens längd och art samt förekomsten av söndags- och nattjänst m. m. Slutligen borde det enligt centralstyrelsens uppfattning icke vara apotekarsocietetens direktion obekant, att farmaceuterna i sin tjänsteställning sakna den trygghet, som tillkommer de statsanställda.

Sveriges farmaceutförbund har vid upprepade tillfällen gjort framställningar om, att pensionsåldern för apoteksinnehavare måtte sänkas. Tungt vägande skäl med hänsyn såväl till allmänhetens berättigade krav på full trygghet i apoteksexpeditionen som till apoteksväsendets sunda utveckling hava därvid framförts. Apotekssakkunniga av år 1931, till vilka detta ärende hänskjutits, hava med en synnerligen stark motivering föreslagit sänkt pensionsålder för apoteksinnehavare. Då sakkunniga emellertid föreslagit en så relativt hög pensionsålder som 67 år, synas framför allt ekonomiska skäl hava varit avgörande.

I likhet med motionären håller Sveriges farmaceutförbund före, att en sänkning av pensionsåldern för apoteksinnehavare till 65 år ur såväl det allmännas som apoteksväsendets synpunkt vore ett steg i rätt riktning. När emellertid det oaktat Sveriges farmaceutförbund i sitt yttrande över apotekssakkunnigas betänkande föreslagit, att apoteksinnehavarnas pensionsålder fr. o. m. den 1 januari 1936 utan några övergångsbestämmelser sänkes till 67 år, måste detta förbundets uttalande ses ur synpunkten av, att de ekonomiska betingelserna för en omedelbar sänkning till 65 år icke nu synas föreligga. Skulle däremot statsmakterna, som inom kort torde komma att taga ställning till flera för apoteksväsendet viktiga spörsmål även av taxepolitisk art, hålla före, att en sänkning av pensionsåldern till 65 år är av så stort allmänt intresse, att hänsyn härtill kommer att tagas vid fastställandet av apotekstaxan, är Sveriges farmaceutförbund av den uppfattningen, att en dylik reform ur alla synpunkter skulle vara till gagn för apoteksväsendet.

Med stöd av vad sålunda anförts hemställer centralstyrelsen för Sveriges farmaceutförbund, att utskottet måtte föreslå riksdagen besluta

att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att innehavare av apoteksprivilegium må förklaras vara skyldig att fr. o. m. den 1 januari 1936 avgå

med pension vid fyllda 67 år samt att utredning verkställles i syfte att successivt kunna sänka pensionsåldern för apoteks innehavare till 65 år.

Stockholm den 15 mars 1935.

CENTRALSTYRELSEN FÖR SVERIGES FARMACEVTFÖRBUND

å dess vägnar:

Hugo Ekelund.

| A. Welander.